

استان هرمزگان

همکاران گروه پژوهشی معماری و طراحی محیط جهاد دانشگاهی واحد تهران در اجرای طرح پژوهشی

○ سعید امینیان: کارشناس ارشد معماری - عضو شورای پژوهش و مدیر بخش تجزیه و تحلیل و تدوین ضوابط ○ جواد کریمیان اقبال: کارشناس ارشد معماری - عضو شورای پژوهش و مدیر بخش گردآوری اطلاعات ○ بهروز جانی‌پور: دکتری معماری - عضو شورای پژوهش و مشاور طرح ○ محمدرضا خدادادی: کارشناس ارشد معماری - عضو شورای پژوهش و مشاور طرح ○ ندا خاتمی‌فر: کارشناس ارشد معماری - عضو شورای پژوهش و مسئول هماهنگی مطالعات ○ حلیل حاجی‌پور: دکتری شهرسازی - مشاور بخش فرآوری داده‌ها ○ سیاوش قلی‌پور: کارشناس ارشد علوم اجتماعی - مجری بخش SPSS ○ جواد حاجی‌آبادیان: کارشناس کامپیوتر - مجری بخش GIS ○ حمیدرضا نیلی: کارشناس ارشد معماری - مسئول گروه برداشت کتابخانه‌ای و میدانی ○ ژیا سپهرایی: کارشناس معماری - مسئول تیم برداشت میدانی و ترسیم ستادی نقشه‌های رایانه‌ای ○ پنهانز قاسم‌خانی کوهبنانی: کارشناس مرمت ابنیه - عضو تیم برداشت میدانی ○ نیما بهبودیان: کارشناس کامپیوتر - عضو تیم برداشت میدانی ○ سپیده رضایی: کارشناس معماری - عضو تیم تدوین گزارش و ترسیم رایانه‌ای نقشه‌ها ○ ابوالفضل زارعی: کارشناس معماری - عضو تیم تدوین گزارش و ترسیم رایانه‌ای نقشه‌ها ○ تهمینه حسینی: کارشناس معماری - عضو تیم تدوین گزارش و ترسیم رایانه‌ای نقشه‌ها ○ مؤگان ساسانی: کارشناس معماری - عضو تیم تدوین گزارش و ترسیم رایانه‌ای نقشه‌ها ○ وحیده قاسمی: کارشناس معماری - عضو تیم تدوین گزارش و ترسیم رایانه‌ای نقشه‌ها ○ نجمه فراتی: کارشناس معماری - عضو تیم تدوین گزارش و ترسیم رایانه‌ای نقشه‌ها ○ سمیه رحیمی‌نیا: کارشناس معماری - عضو تیم تدوین گزارش و ترسیم رایانه‌ای نقشه‌ها ○ صدیقه صفری: کارشناس معماری - عضو تیم تدوین گزارش و ترسیم رایانه‌ای نقشه‌ها ○ نسرين قادری وحید: تایپ و ارائه رایانه‌ای ○ مؤگان بازدار: تایپ و ارائه رایانه‌ای ○ سعیده احمدی: تایپ و ارائه رایانه‌ای ○ افسانه میرزایی: تایپ و ارائه رایانه‌ای

(همچنین در پیشبرد امور پشتیبانی این طرح آقایان مجید حسین‌مهدی، داود بدری، سعید داساوری، مجید وافی و مهدی امینیان همکاری داشته‌اند.)

نظارت

○ رامین فرشچیان: کارشناس ارشد معماری - مدیر کل دفتر مسکن روستایی ○ محسن سرتیپی‌پور: دکتری معماری - مشاور امور بازسازی و مسکن روستایی ○ حسن نظریگی: کارشناس ارشد معماری - رئیس گروه مطالعات و تحقیقات امور مسکن روستایی ○ منصوره روحی: کارشناس جغرافیا - کارشناس دفتر مسکن روستایی ○ لیدا فلاح: کارشناس ارشد معماری - کارشناس دفتر مسکن روستایی

مدیریت اجرایی تدوین و چاپ کتاب

○ محمدعلی وجدانی: کارشناس ارشد معماری - مدیر کل دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی ○ حسن رضایی: کارشناس ارشد ادبیات فارسی - مدیر کل روابط عمومی ○ محسن فخری: کارشناس ارشد مهندسی زلزله - رئیس گروه پژوهش و فناوری دفتر مطالعات ○ مریم خرمشاهی: ارشد معماری - رئیس گروه فنی و طراحی دفتر مطالعات ○ سید امیرحسین گرکانی: دکتری معماری - کارشناس عالی معماری ○ مریم لاوی: کارشناس ارشد شهرسازی - کارشناس ارشد معماری و اجتماعی دفتر مطالعات ○ محبوبه مسجدی: کارشناس ارشد معماری - کارشناس ارشد معماری دفتر مطالعات ○ وحید کاظم‌زاده: کارشناس ادبیات فارسی - کارشناس روابط عمومی

سرشناسه: امینیان، سعید، ۱۳۵۱-
عنوان و نام پدیدآور: گونه‌شناسی مسکن روستایی استان هرمزگان / نویسندگان سعید امینیان، بهروز جانی‌پور، ثریا سهرابی.
مشخصات نشر: تهران: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، معاونت بازسازی و مسکن روستایی، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری: ۲۰۲ ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۶۷۲-۴۰-۶
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
موضوع: مسکن روستاییان - ایران - هرمزگان.
شناسه افزوده: جانی‌پور، بهروز، ۱۳۴۴-
شناسه افزوده: سهرابی، ثریا، ۱۳۶۰-
شناسه افزوده: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، معاونت امور بازسازی و مسکن روستایی.
رده‌بندی کنگره: ۹ / ۱۳۹۰ الف ۸ الف / ۷۵۶۶ NA
رده‌بندی دیویی: ۷۱۱/۵۸۰۹۵۵۷۳
شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۰۹۸۶۴

گونه‌شناسی مسکن روستایی

استان هرمزگان

تألیف: سعید امینیان - عضو هیأت علمی جهاد دانشگاهی - بهروز جانی‌پور - استادیار دانشگاه تهران - ثریا سهرابی - کارشناس جهاد دانشگاهی
تألیف: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
مطبع: شتی و هنری: فربرز سیامک‌نژاد
طراح: چلبه عبدالحمید سیامک‌نژاد
صفحه‌آرایی: فاطمه افشاری‌پور
تیتروکرافی: چاپ و صفحه‌آرایی: پیمان نواندیش
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰,۰۰۰ ریال

نویسندگان: اول - تابستان ۱۳۹۰

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۶۷۲-۴۰-۶

فیشانی: تهران، خیابان دکتر فاطمی، شماره ۳۷۱، صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۴۹۱۳، تلفن: ۰۱-۸۸۹۵۵۹۰۱، دورنگار: ۸۸۹۵۵۹۱۱

نشانی سایت: www.bonyadmaskan.ir

تمامی حقوق مربوط به این کتاب محفوظ و متعلق به بنیاد مسکن انقلاب اسلامی می‌باشد.

فهرست

فصل ۱ / کلیات

۹

- تبيين و تشریح مسئله ۱۰
- اهداف و ضرورت‌ها ۱۱
- تاریخچه و سوابق مطالعاتی و انتشاراتی ۱۳
- روش تحقیق ۱۴
- تدوین شاخص‌ها و معیارهای نمونه‌گیری روستاها و گونه‌های مسکونی ۱۵
- تعاریف و مفاهیم ملاک عمل ۲۲
- دستاوردها ۲۵

فصل ۲ / شناخت ویژگی‌های مسکن روستایی استان

۲۷

- مقدمه ۲۸
- بررسی و شناخت گونه‌های مسکونی منتخب براساس عملکرد فضاها ۳۱
- بررسی تأثیر اقلیم بر شکل‌گیری گونه‌ها ۳۹
- بررسی و شناخت هویت کالبدی مسکن روستایی استان ۵۰
- روابط فضایی ۶۲
- تکنولوژی ساخت و مصالح ساختمانی ۷۶

فصل ۳ / تحلیل پهنه

۸۱

- مقدمه ۸۲
- تجزیه و تحلیل عملکردهای فضاها در گونه‌های برداشت شده ۸۲
- تجزیه و تحلیل شرایط اقلیمی ۸۸
- تجزیه و تحلیل هویت کالبدی گونه‌ها ۹۴
- تجزیه و تحلیل روابط فضایی گونه‌ها ۹۸
- تجزیه و تحلیل تکنولوژی ساخت و مصالح ساختمانی ۱۰۴

فصل ۴ / نتیجه‌گیری نهایی و توصیه‌ها

۱۱۳

- تعاریف ۱۱۴
- اهداف و مفاهیم ضوابط طراحی مسکن روستایی در استان هرمزگان ۱۱۹
- ضوابط طراحی مسکن روستایی در استان هرمزگان ۱۲۱
- ضوابط طراحی فضاهای دامی ۱۳۲

فصل ۵ / طراحی نمونه

۱۳۹

- مقدمه ۱۴۰
- پهنه گرم و خشک ۱۴۰
- پهنه گرم و مرطوب حاشیه‌ای ۱۴۵
- پهنه گرم و مرطوب ۱۵۳
- پهنه معتدل کوهستانی ۱۵۶

فهرست

۱۳۹

فصل ۶ // نمونه‌هایی از روش‌های اجرایی

۱۶۰	انواع آب انبار —
۱۶۳	انواع آبروی بام —
۱۶۸	عناصر معماری —
۱۷۴	انواع نعل درگاه در —
۱۷۵	انواع دیوارهای باربر —
۱۷۸	انواع دیوارهای محوطه —
۱۸۰	انواع نحوه دفع فاضلاب —
۱۸۱	انواع کپر —
۱۸۳	انواع جزئیات پله خارجی —
۱۸۴	انواع پوشش بام و عایق رطوبتی —
۱۸۶	انواع سازه سقف —
۱۹۱	جزئیات اجرایی اجاق دیواری —
۱۹۲	جزئیات اجرایی مرغدانی —
۱۹۳	جزئیات اجرایی سایبان کولر گازی —
۱۹۴	جزئیات اجرایی شومینه دیواری —
۱۹۶	جزئیات اجرایی تخت —
۱۹۷	انواع تنور —
۲۰۰	تزئینات —

www.ketab.ir

سختن آغازین

ارزش‌های نهفته در معماری مسکن روستایی ایران برخاسته از سوابق تاریخی، فرهنگ غنی و هوشمندی غیرقابل وصف ساکنین و گذشتگان این مرز و بوم در خلق فضا، ایجاب می‌نماید تا هرگونه مداخله در توسعه سکونتگاه‌های روستایی با علاقه و پس از انجام مطالعات کافی صورت پذیرد.

نارسایی‌های موجود در مطالعات علمی و کاربردی و فقدان اطلاعات کافی در مراکز علمی کشور در زمینه‌های گوناگون شناخت ابعاد کیفی و کمی مسکن روستایی از یک سو و ضرورت توجه جدی دستگاه‌های اجرایی در راستای محرومیت‌زدایی از چهره سکونتگاه‌های روستایی از سوی دیگر این نهاد را بر آن داشت تا ضمن پرداختن به فعالیت‌های اجرایی، از انجام مطالعات و تحقیقات مورد نیاز در حد مقبول غافل نماند. در این راستا خوشبختانه در چند دهه اخیر توفیقاتی حاصل گردیده و طرح‌های پژوهشی و مطالعات قابل توجهی با عناوین گوناگون تهیه و در اختیار دست‌اندرکاران امر قرار گرفته است.

در راستای گسترش تحقیقات و مطالعات کاربردی و بسترسازی برای انجام فعالیت‌های اجرایی، این نهاد بر آن شد تا در جهت شناخت عمیق از ویژگی‌ها و خصوصیات گونه‌های متنوع مسکن روستایی در مناطق مختلف کشور، نظیر نحوه استقرار، روابط فضایی، شکل، فرم، تکنولوژی ساخت، واحدهای همسایگی، نحوه سازگاری با اقلیم و محیط و ...، گونه‌شناسی مسکن روستایی را در دستور کار خود قرار دهد.

این طرح‌ها که قادر خواهند بود بستر لازم جهت تصمیم‌گیری در زمینه طراحی، ساخت و برنامه‌ریزی در خصوص مسکن روستایی را فراهم آورند، از جمله مطالعات کاربردی هستند که تاکنون برای ۲۳ استان کشور تهیه گردیده‌اند.

کتاب حاضر نمونه‌ای از طرح‌های فوق‌الذکر میباشد که به دلیل ارزش مطالعاتی آن، به صورت کتاب جمع‌بندی و تدوین گردیده تا در اختیار عموم علاقمندان اعم از محققین، کارشناسان و تصمیم‌گیران قرار گیرد.

امید است با انتشار این کتاب گامی رو به جلو در زمینه شناخت ویژگی‌های مسکن روستایی استان هرمزگان برداشته، زمینه طراحی‌های آتی مسکن روستایی منطبق بر هویت معماری روستایی آن استان فراهم گردد. در انتها لازم می‌دانم از حمایت‌های بی‌دریغ آقای مهندس مهدیان، معاون محترم امور بازسازی و مسکن روستایی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، آقای مهندس وجدانی، مدیر کل محترم دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی، همکاران محترم جهاد دانشگاهی واحد تهران و همچنین همکاران دفاتر مسکن روستایی و مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی که در فرایند تدوین و چاپ این کتاب همراهی نموده‌اند قدردانی و تشکر نمایم.

روستاهای کشور حدود ۳۰٪ از جمعیت کشور و حدود ۲۶٪ از ذخیره واحدهای مسکونی آن را در خود جای داده‌اند. روستاها علاوه بر اینکه واحدهایی برای کار و تولید به شمار می‌روند، منبعی برای شناسایی عناصر هویت کالبدی و دانش بومی ایجاد محیط مصنوع می‌باشند.

کتاب حاضر حاوی بخشی از یافته‌ها و نتایج به دست آمده از پژوهشی با عنوان گونه‌شناسی مسکن روستایی استان هرمزگان است که توسط مؤلفین و پژوهشگران همکار گروه پژوهشی معماری و طراحی محیط جهاد دانشگاهی واحد تهران طی سال‌های ۸۵-۸۳ به سفارش و هزینه بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و نظارت دفتر مسکن روستایی آن نهاد به انجام رسیده است. روش اجرایی اتخاذ شده در این پژوهش برگرفته از تجارب قبلی صورت پذیرفته توسط سایر پژوهشگران و دستگاه‌های متولی مانند مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در انجام اینگونه پژوهش‌ها و علی‌الخصوص تجربه اجرای گونه‌شناسی معماری و سازه‌ای مسکن روستایی ۶ استان کشور توسط همین گروه پژوهشی طی سال‌های ۸۶-۷۶ می‌باشد.

این کتاب را می‌توان نخستین گام از مرحله جدید انتشار یافته‌ها و نتایج طرح‌های پژوهشی صورت گرفته در راستای شناخت و تدوین ضوابط برای توسعه و بهسازی مسکن روستایی استان‌های مختلف کشور دانست که در آن ضمن معرفی ویژگی‌های مسکن روستایی استان هرمزگان، ضوابط طراحی و توسعه آن به تفکیک انواع فضاهای زیستی، معیشتی و خدماتی و چند نمونه مسکن طراحی شده بر اساس این ضوابط ارائه شده است. همچنین در این کتاب جزئیات اجرایی تعدادی از عناصر معماری مسکن روستایی این استان معرفی گردیده‌اند.

طرح پژوهشی گونه‌شناسی مسکن روستایی هرمزگان در نه جلد شامل کلیات مطالعات و شناسایی و معرفی روستاهای منتخب، مستندسازی اطلاعات و نقشه‌ها و تصاویر مربوط به ۱۲۰ مسکن در ۴۰ روستای منتخب، تجزیه و تحلیل اطلاعات، ارائه ضوابط طراحی و اجرایی و نهایتاً ارائه نمونه‌هایی از خانه‌هایی که براساس ضوابط مورد نظر طراحی شده‌اند، می‌باشد.

نکته: لازم به توضیح است که در این کتاب تلاش بر این بوده که وضع موجود مسکن روستایی استان هرمزگان با استفاده از دو ابزار متن و عکس به صورت مجزا معرفی گردد. از همین رو عکس‌های استفاده شده در فصول کتاب، رابطه مستقیم با متن نداشته و صرفاً متناسب با فصول و بخش‌های کتاب جایگذاری شده‌اند.